משניות מבוארות

מסכת תרומות פרק ו

ה) סאה תרומה שנפלה למאה חלין, ונתבטלה התרומה הגביהה לסאה, לתנה לכהן **למקום אחר,** לתוך חלין אחרים, **רבי אליעזר אומר, מתמעדת תרומה ואי,** לעלמא לא מתמעדת ב, **וחכמים אומרים, אינה מתמעדת אלא לפי חשבון ואין בה אלא חלק אחד ממאה תרומה,** ואין בה שום איסור (פר"ח).

ו) סאה תרומה שנפלה לפחות מאה חלין, **ונזדמעו** ונאסרו, **וחברי** הכל כתרומה מזדמעת **ונפל מן המזדמע למקום אחר, רבי אליעזר אומר, מתמעדת כתרומה ואי.** דצריך מאה נגד כל מה שנפל. **וחכמים אומרים, אין המזדמע מתמעדת** התערבת השניה **אלא לפי חשבון,** למשל, אם נתערב בעשר, ועתה יש בכל חלק חלק אחד עשירי תרומה, ונתערב עתה בעשר סאה חלין, בטל ואין המחמיץ עשה של חלין שנתחמצה משאור של תרומה שבקה אסורה לזרים, ואם נפלה לעשה אחרת אינה מחמיע **לחשב שנתחמצה** מתרומה, **אלא לפי חשבון,** אם היה בתרומה לבד להחמיע בלא צרוף החלין. **ואין המים שאובים** שאינן באין מן הכלי למקוה אלא דרך הסכמה בקרקע, אינן **פוסלים** את המקוה **אלא לפי חשבון** שנתחמצה מחמיע **לחשב** שנתחמצה מתרומה, אם היה בתרומה לבד להחמיע בלא צרוף החלין. **ואין המים שאובים** שאינן באין מן הכלי למקוה אלא דרך הסכמה בקרקע, אינן **פוסלים** את המקוה **אלא לפי חשבון** דרך מה לא היו בה כ"א קאין מימי גשמים לפני שנכנסו השאובין פסולה, דבהמשכה אין פוסלין רק ברב שאובין, וכיון שהיה שם הרב מי גשמים כשרה.

ז) סאה תרומה שנפלה למאה ונתבטלה, הגביהה לסאה לתתה לכהן פדין. **ונפלה** לתוך החלין סאה **אחרת, הרי זו** התערבת **מתרת,** וגבינה עוד סאה ובטל הבטול **עד שתפני תרומה על החלין,** שיפלו בה נ"א סאין של תרומה, דאז לא בטל, דחשינינו שכל מה שהוציא, מהחלין הוציא, ונרמב"ם מפרש, עד שיפלו לתוך המאה של חלין מאה סאה ועוד אחד לו בנוגע מה שמוציא היה בו מדמע חלין ותרומה.

ח) סאה תרומה שנפלה למאה חלין, ולא הספיק להגביהה עד שנפלה סאה תרומה **אחרת,** הרי זו אסורה דכמו שנפלו בבת אחת דמי, **ורבי שמעון מתיר,** בנודע לו בין נפילה ראשונה לשניה, דבינון דעומד לשלה הוי כטיהור ובטלה, אבל אם לא נודע מחיר חלין שהיה צריך להאכילן, לא דמי תרומה שהגיע בזול. **ט) סאה** חטין **תרומה שנפלה למאה** חטין חלין, **ונטחן** לקל ה"א **ונפחו** על יצי כך ואין עתה מאה ואחד סאה, אומרים **כשם שפחתו החלין, כך פחתה התרומה,** הגנב בשוגג **משלם שני קרנים וחמש** מאתה חלין, אוכל תרומה, והן נעשין תרומה **וקרן שני דמי תרומה** משום כפל כדין גנב, **וזה יכול לשלם בכסף גנב תרומת הקדש** תרומה שהקדישו הכהן לבדק הבית **ואכלה הגנב משלם שני חמשים** מנו הקדש, **וחמש אחד** משום תרומה, **וקרן,** אבל כפל אינו משלם **שאין בהקדש תשלומי כפל,** דכתיב (שמות כב. ח), "ישלם שנים לרעהו", ולא להקדש.

ה) אין משלמין קרן כפרות כמו שוגג, **משלם קרן** כמו שאכל **וחמש.** מוסיף אחד מד' שיהא חמשה הוספה, וזה חמשה. דכתיב (ויקרא כב. יד) "כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמשיתו עליו". **אחד האוכל ואחד השותה** יין, דשתיה בכלל אכילה, **ואחד הסך** שמן, דשתיה בכלל שתיה, **אחד** בין **אם אכל תרומה טהורה, ואחד** בין אכל **תרומה טמאה, משלם חמשה** כולם אם אכל החמש **חמשה** משלם אם אכל החמש בשוגג, כשהוא משלם **אינו משלם תרומה, אלא חלין מתקנים** שכבר הפרישו מהן תרומה ומעשר, דכתיב (ויקרא כב. יד) "ונתן לכהן את הקדש", דבר הראוי להיות קדש, ועוד דכתיב, דכתיב (שם) "ונסף חמשיתו", שחמשו כמותו. **והם** החלין מתקנים **נעשין תרומה** וקל דין תרומה עליהן, **ואם** אכלן לאלו החלין ששלם לכהן אזי **התשלומין** הנעשים גם כן **תרומה, ואם לא** נתן התרומה לכהן, אפלו **אם רצה הכהן למחול, אינו מוחל,** דכיון דחייבו מדין הכתוב דזיקא דבר ראוי להיות קדש ואינו יכול לשלם לו בדמים, לכן אין הדבר תלוי בבעלים למחל. **ב) בת ישראל שאכלה בשוגג תרומה ואחר כך נשאת לכהן,** ואשת כהן אוכלת בתרומה **אם תרומה שלא קבה בה כהן אכלה,** כגון, שהפרישה תרומה ואכלה לפני שנתנה לכהן, **משלמת קרן וחמש לעצמה,** דכמו שתרומתה לעצמה, כך התשלומין. **ואם תרומה שזקה בה כהן אכלה, משלמת קרן וחמש לכהן,** שהם שייכין לו דיין גוזל חברו, **וחמש** מעכבה **לעצמה,** ואם תרומה שזקה בה כהן אכלה, **משלמת קרן ולבעלים,** הכהנים האוכל תרומה **שוגג, משלם קרן לבעלים, וחמש לכל מי** לאיזה כהן **שירצה,** ויכולה לזכות גם לעצמה, דעתה דין כהן שי לה. **ג) המאכיל את פועליו** אם **אורחיו תרומה,** ולא ידעו שהיא תרומה, **הוא משלם את הקרן** כדין גזלן, ומשלם דמי תרומה שהוא בזול, **והם** הפועלים או האורחין **משלמין את החמש,** דחייב החמש על האוכל השוהה שבגנבה. ולא על המזיק. **דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים,** הם הפועלים או האורחין **משלמין** גזלן, ומשלם דמי תרומה שהוא בזול, **והם** הפועלים או האורחין **משלמין את החמש,** דחייב החמש על האוכל השוהה שבגנבה. ולא על המזיק. **דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים,** הם הפועלים או האורחין **משלמין** גזלן, ומשלם דמי תרומה שהוא בזול, **ד) הגונב תרומה ולא אכלה,** ומכרה בידו **משלם תשלומי כפל** כדין גנב דמי תרומה שהם בזול, לפי שאינם ראוים אלא לכהנים, וגם צריך לאכלן בטהרה, **אכלה** הגנב בשוגג **משלם שני קרנים וחמש** מאה מן **החלין** כדין אוכל תרומה, והן נעשין תרומה **וקרן שני דמי תרומה** משום כפל כדין גנב, **וזה יכול לשלם בכסף גנב תרומת הקדש** תרומה שהקדישו הכהן לבדק הבית **ואכלה הגנב משלם שני חמשים** מנו הקדש, **וחמש אחד** משום תרומה, **וקרן,** אבל כפל אינו משלם **בהקדש תשלומי כפל,** דכתיב (שמות כב. ח), "ישלם שנים לרעהו", ולא להקדש.

ה) אין משלמין הקדר, **ולא** ממעשר ראשון שנטלה תרומתו, **ולא** מעשר שני **וקדשה שנפדה, שאין הקדש** פודה **את הקדש, דברי רבי מאיר. וחכמים, מתירין באלו: ו) רבי אליעזר אומר, משלמין** ממון **על שאינו מינו,** ובלבד שישלם מן הבפה **על הרע. ורבי עקיבא אומר,** אין משלמין אלא ממין **על מינו. לפיכך, אם אכל קשואין שבעיית, ימתין לקשואין של מוצאי שביעית, וישלם מהם. ממקום שרבי אליעזר מקל, משום רבי עקיבא מחמיר, שנאמר** (ויקרא כט) **ונתן את הקדש, כל שהוא ראוי להיות קדש, דברי רבי אליעזר. ורבי עקיבא אומר, מזיד, ונתן לכהן את הקדש, קדש שאכל:**

פרק ז א) האוכל תרומה מזיד, משלם את הקרן וראינו למחול, ומוחל: ב) בת כהן שנשאת לישראל ואחר כך אכלה תרומה, משלמת את הקרן וראינה משלמת את החמש. ומיתתה בשרפה. נשאת לאחד מכל הפסולין, **משלמת קרן וחמש. ומיתתה בחנק.** דברי רבי מאיר. **וחכמים אומרים,** מן זו **משלמת** את הקרן **וראינו משלמות** את החמש, **ומיתתן בשרפה: ג) המאכיל את בניו קטנים, ואת שבעדיו בין גדולים בין קטנים, האוכל תרומת חוצה לארץ, והאוכל פחות מפדיון תרומה דאין בו שיעור אכילה** וכתיב (שם כב. יד) "כי יאכל קדש", **ואין אכילה פחות** מכזית, **משלם את הקרן** דמי תרומה דגזל, **ואינו משלם את החמש. והתשלומין חלין, וכן אם רצה הכהן למחול, מוחל. ד) זה הכלל,** סימן לידע כלל **הדין מתי יכול למחול, כל המשלם קרן וחמש** הרי **התשלומין תרומה, וכן אם רצה הכהן למחול, אינו מוחל,** כמו בתרומה. **וכל המשלם את הקרן ואינו משלם את החמש, הרי התשלומין חלין, לכן אם רצה הכהן למחול מוחל. ה) שתי קפות, אחת שנפלה לתוך אחת חלין, שנפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן ואין יודע לאיזו מהן אם לתוך תרומה או לחלין נפלה, הרי אני אומר, לתוך תרומה שלו נפלה.** חלקינן לה. **ו) שתי קפות** מתרת לישראל. היא לו **שתי קפות ואין יודע לו איזו היא שלו תרומה ואיזו היא של חלין, שתיהן אסורות** מספק לזרים, **אחת מהן פטור** דשמא **אחת** מהן היא **שלו** של חלין **בבה** בה כתרומה שקבה בה כהן אכלה, **ואחת** מהן היא **שלו** של תרומה, **וחייבת בחלה** דבדרי רבי מאיר. רבי יוסי פוטר. אכל אחד את השניה, פטור. אכל אחד את שתיהן, משלם קצבה שבשתיהן. **ז) נבלה אחת מהן לתוך החלין, אינה מדמעתן, והשניה, נוהג בה כתרומה, וחייבת בחלה, ובדמעות** כקצבה שבשתיהן:

ומן הבפה שבקה **ומן הבפקר** שבקה לעניים **ומן הפאה** שמשאיר בצד שדהו לעניים **ומן הבכורים** שזכה בו, שכל אלו פטורין מן התרומות (ויקרא כב. יד) "ונתן לכהן את הקדש", דבר הראוי להיות תרומה, כמו שאכל, ואלו אין בהם בן חיוב תרומה, ומסילא אין נעשין תרומה על אחרים, **ולא מעשר ראשון שנטלה תרומתו** דקדם שנטלה תרומתו לא חזי, **בתרומה** עתה לא חזי. ויש גורסין, **שלא נטלה,** דכשנטלה הוי כחלין מתקנים (מלא"ש) **ולא מעשר שני הקדש שנפדה,** דמקדם הוא ממון בלוה גם עתה אין **מלאכים** מהם שאין **הקדש פודה** אם **הקדש,** דגם מעשר שני ממון בהוה, **דברי רבי מאיר, וחכמים, מתירין באלו** מעשר שני הקדש שנפדה, ובירושלמי מפרש, שחכמים מתירין בכל אלו שבמשנה, ומנמקינן תרומה בדלעיל, ומין בשאינו מינו בדלהלן. **ז) רבי אליעזר אומר, משלמין ממין על שאינו מינו** כגון, אכל תמרים, משלם תמרים, דלפי מדה משלם, **ובלבד שישלם מן הבפה** על הרע. דאז מוסיף, ויש מאן דאמר, דאפלו לפי דמים משלם גם בן שיך דמוסיף, דיש דברים שיש עליהם קופצים, ואם משלם מדברים שיש עליהם קופצים הרי הוסיף. **ורבי עקיבא אומר, אין משלמין לתם אלא ממין על מינו, לפיכך,** כיון שמשלם רק ממון על מינו **אם אכל קשואין תרומה של ערב שביעית** ונעתה כבר נתקשו ואינן ראויין, ושל שביעית אינו יכול לשלם, דדמי לפורע חובו בפרות שביעית דדמי לכסוהרה, **ימתין לקשואין של מוצאי שביעית, וישלם מהם. ממקום** מאותו קרא, **שרבי אליעזר מקל, משם רבי עקיבא מחמיר,** למד **לנתן את הקדש"** דרש רבי אליעזר. **כל שהוא ראוי** אפלו מין שאינו של שאינו מינו **להיות קדש, ורבי רבי אליעזר. ורבי עקיבא אומר, ונתן לכהן את הקדש,** דיק מאותו **הקדש, ולא** מין **אחר.**

פרק ז א) האוכל תרומה מזיד, בלא **התראה,** אף על פי שחייב מיתה בידי שמים, אינו פטור מתשלומין, **אבל משלם את הקרן** מדין גזל, (שם) "כי יאכל קדש בשגגה", רק שוגג **משלם חומש.** **התשלומין** הן **חלין** כיון שהוא מזיד. ודזקא בשוגג קרא ליה קדש, כלפיכך, כיון שהם **חלין אם רצה הכהן למחול, מוחל.** ואם היתה התראה לא האכילה לזקה ואינו בא**כילה** בתרומה, דכתיב (שם כב. יח) "ובת כהן כי תהיה לאיש זר הוא בתרומת הקדשים לא תאכל", **ואחד כך אכלה** תרומה **בשוגג, ואינה משלמת את החמש,** דכיון שהוא בשוגג, **משלמת את הקרן** דמי גזל, **ואינה זרה,** וזו אינו זרה, יאכל קדש", וזו אינו זרה, **אם** אינה **מתרת** לה לחזור לבית אביה, ותוכא מתרת לאכל בתרומה, דכתיב (שם) "ובת כהן אם אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל", **ומיתתה בשרפה.** אם נתנה תחת בעלה דכתיב (שם) "ובת איש כהן", כל שהיא בת כהן תשרף, אבל בת ישראל לישראל שלישראל שנתנה בחנק, ואם בת כהן **נשאת לאחד מכל הפסולין,** כגון לכהן חלל או לממזר מאסרת בתרומה לעולם, ואיסה לשוב לבית אביה לעולם, ועל כן **משלמת קרן וחמש** כשאר ישראל, **ומיתתה** בחנק כדין בת ישראל שנתנה, דאין דינה כבת כהן, **דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, זו** משלמת לכשר **אין שנשאת לפסול, משלמות את הקרן ואינן משלמות את החמש,** דלא הוי זרה אלא כשהיא זרה מתחלה ועד סוף, וזו לא היתה זרה בתחלה, **ומיתתן בשרפה** דינקראת בת כהן מכל מקום. **ג) המאכיל אפלו בשוגג את בניו קטנים תרומה, ואת שבעדיו הכנענים בין גדולים בין קטנים,** דלאו בני חייבא בתשלומין הן, וכן **האוכל תרומת חוצה לארץ** במקום שחיבו חז"ל להפרש, **והאוכל פחות מפדיון תרומה** דאין בו שיעור אכילה וכתיב (שם כב. יד) "כי יאכל קדש", **ואין אכילה פחות** מכזית, **משלם את הקרן** דמי תרומה דגזל, **ואינו משלם את החמש. והתשלומין חלין, וכן אם רצה הכהן למחול, מוחל. ד) זה הכלל,** סימן לידע כלל הדין **מתי יכול למחול, כל המשלם קרן וחמש** הרי **התשלומין תרומה, וכן אם רצה הכהן למחול, אינו מוחל,** כמו בתרומה. **וכל המשלם את הקרן ואינו משלם את החמש, הרי התשלומין חלין, לכן אם רצה הכהן למחול מוחל. ה) שתי קפות, אחת שנפלה לתוך אחת חלין, שנפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן ואין יודע לאיזו מהן אם לתוך תרומה או לחלין נפלה, הרי אני אומר, לתוך תרומה שלו נפלה.** חלקינן לה. **ו) שתי קפות** מתרת לישראל. היא לו **שתי קפות ואין יודע לו איזו היא שלו תרומה ואיזו היא של חלין, שתיהן אסורות** מספק לזרים, **אחת מהן פטור** דשמא **אחת** מהן היא **שלו** של חלין, **בבה** בה כתרומה שקבה בה כהן אכלה, **ואחת** מהן היא **שלו** של תרומה, **וחייבת בחלה** דבדרי רבי מאיר. **רבי יוסי פוטר. אכל אחד את השניה, פטור. אכל אחד את שתיהן, משלם קצבה שבשתיהן. ז) שתי קפות שבשתיהן להבל.** (מלא"ש) **ז) נבלה אחת מהן לתוך החלין, אינה מדמעתן, והשניה, נוהג בה כתרומה, וחייבת בחלה, ובדמעות** כקצבה שבשתיהן:

אכל, והשניה, נוהג בה כתרומה שקבה בה כהן **אכלה** שקבה בה כהן **אכלה** שקבה בה כהן **אכל